

Karta charakterystyki Zgodnie z 1907/2006/WE, Artykuł 31

Data druku: 15.05.2015

Numer wersji 1

Aktualizacja: 15.05.2015

SEKCJA 1: Identyfikacja substancji/mieszaniny i identyfikacja przedsiębiorstwa

- **1.1. Identyfikator produktu**
- **Nazwa handlowa: TYTAN PROFESSIONAL AKRYL SZPACHLOWY SZYBKI**
- **1.2. Istotne zidentyfikowane zastosowania substancji lub mieszaniny oraz zastosowania odradzane**
Brak dostępnych dalszych istotnych danych
- **Zastosowanie substancji / mieszaniny** Uszczelniacz
- **1.3. Dane dotyczące dostawcy karty charakterystyki**
- **Producent/Dostawca:**
tp

Selena S.A.
ul. Wyścigowa 56e, 53-012 Wrocław, Poland
infolinia: 0801 350 500
e-mail: selena@selena.pl
www.selena.pl
- **Komórka udzielająca informacji:** msdspl@selena.pl
- **1.4. Numer telefonu alarmowego:**
Europejski numer alarmowy: 112 (24h)
Tel.: +48 717838 290 (8:00 - 16:00)

SEKCJA 2: Identyfikacja zagrożeń

- **2.1. Klasyfikacja substancji lub mieszaniny**
- **Klasyfikacja zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1272/2008**
Produkt nie jest klasyfikowany jako niebezpieczny zgodnie z przepisami CLP.
- **Klasyfikacja zgodnie z dyrektywą Rady 67/548/EWG lub dyrektywą 1999/45/WE** Nie dotyczy.
- **Szczególne wskazówki o zagrożeniu dla człowieka i środowiska:**
Produkt nie podlega obowiązkowi oznakowania na podstawie metody obliczania "Ogólnej wytycznej klasyfikowania preparatów w UE" w jej ostatnio ważnej wersji.
- **System klasyfikacji:**
Klasyfikacja odpowiada aktualnym listom Wspólnoty Europejskiej, jednak jest uzupełniona danymi z literatury fachowej i danymi firmowymi.
- **2.2. Elementy oznakowania**
- **Oznakowanie zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1272/2008** Nie dotyczy
- **Piktogramy wskazujące rodzaj zagrożenia** Nie dotyczy
- **Hasło ostrzegawcze** Nie dotyczy
- **Zwroty wskazujące rodzaj zagrożenia** Nie dotyczy
- **Dane dodatkowe:** Chronić przed dziećmi.
- **2.3. Inne zagrożenia**
- **Wyniki oceny właściwości PBT i vPvB**
- **PBT:** Nie nadający się do zastosowania.
- **vPvB:** Nie nadający się do zastosowania.

SEKCJA 3: Skład/informacja o składnikach

- **3.1. Charakterystyka chemiczna: Mieszaniny**
- **Opis:** Mieszanina z niżej wymienionych składników z bezpiecznymi domieszkami.

(ciąg dalszy na stronie 2)

Karta charakterystyki Zgodnie z 1907/2006/WE, Artykuł 31

Data druku: 15.05.2015

Numer wersji 1

Aktualizacja: 15.05.2015

Nazwa handlowa: TYTAN PROFESSIONAL AKRYL SZPACHLOWY SZYBKİ

(ciąg dalszy od strony 1)

Składniki niebezpieczne:

CAS: 68131-39-5	Alkohole, C12-C15, etoksylowane ☒ Xn R22 ☒ Aquatic Acute 1, H400; ☒ Acute Tox. 4, H302	<1,1%
CAS: 107-21-1 EINECS: 203-473-3 Reg.nr.: 01-2119456816-28-XXXX	etano-1,2-diol ☒ Xn R22 ☒ STOT RE 2, H373; ☒ Acute Tox. 4, H302	<1,1%

Wskazówki dodatkowe:

Pełna treść przytoczonych wskazówek dotyczących zagrożeń znajduje się w sekcji 16.

SEKCJA 4: Środki pierwszej pomocy

4.1. Opis środków pierwszej pomocy

- **Wskazówki ogólne:** Odzież zanieczyszczoną produktem należy niezwłocznie zdjąć.
- **Po wdychaniu:** Dostarczyć świeże powietrze, w razie dolegliwości wezwać lekarza.
- **Po styczności ze skórą:** Natychmiast zmyć wodą i mydłem i dobrze spłukać.
- **Po styczności z oczami:** Płukać oczy z otwartą powieką przez kilka minut pod bieżącą wodą. W przypadku utrzymującej się dolegliwości zasięgnąć porady lekarza.
- **Po przełknięciu:** Nie powodować wymiotów, sprowadzić lekarza.

Wskazówki dla lekarza:
4.2. Najważniejsze ostre i opóźnione objawy oraz skutki narażenia

Brak dostępnych dalszych istotnych danych

4.3. Wskazania dotyczące wszelkiej natychmiastowej pomocy lekarskiej i szczególnego postępowania z poszkodowanym

Brak dostępnych dalszych istotnych danych

SEKCJA 5: Postępowanie w przypadku pożaru

5.1. Środki gaśnicze
Przydatne środki gaśnicze:

 CO₂, proszek gaśniczy lub strumień wody. Większy pożar zwalczać strumieniem wody lub pianą odporną na działanie alkoholu.

Środki gaśnicze nieprzydatne ze względów bezpieczeństwa: Zwarty strumień wody

5.2. Szczególne zagrożenia związane z substancją lub mieszaniną

Podczas pożaru mogą uwolnić się:

Tlenek węgla (CO)

 Dwutlenek węgla (CO₂)

5.3. Informacje dla straży pożarnej
Specjalne wyposażenie ochronne:

Nosić urządzenie ochrony dróg oddechowych niezależnie od powietrza otoczenia.

SEKCJA 6: Postępowanie w przypadku niezamierzonego uwolnienia do środowiska

6.1. Indywidualne środki ostrożności, wyposażenie ochronne i procedury w sytuacjach awaryjnych

Zadbaj o wystarczające wietrzenie.

Źródła zapłonu trzymać w bezpiecznej odległości.

6.2. Środki ostrożności w zakresie ochrony środowiska:

Nie dopuścić do przeniknięcia do kanalizacji /wód powierzchniowych /wód gruntowych.

(ciąg dalszy na stronie 3)

Karta charakterystyki Zgodnie z 1907/2006/WE, Artykuł 31

Data druku: 15.05.2015

Numer wersji 1

Aktualizacja: 15.05.2015

Nazwa handlowa: TYTAN PROFESSIONAL AKRYL SZPACHLOWY SZYBKİ

(ciąg dalszy od strony 2)

- W przypadku przedostania się do zbiorników wodnych lub kanalizacji zawiadomić właściwe władze.
- **6.3. Metody i materiały zapobiegające rozprzestrzenianiu się skażenia i służące do usuwania skażenia:**
Zebrać za pomocą materiału wiążącego ciecz (piasek, ziemia okrzemkowa, materiał wiążący kwasy, materiał wiążący uniwersalny, trociny).
- **6.4. Odniesienia do innych sekcji**
Informacje na temat bezpiecznej obsługi patrz sekcja 7.
Informacje na temat osobistego wyposażenia ochronnego patrz sekcja 8.
Informacje na temat utylizacji patrz sekcja 13.

SEKCJA 7: Postępowanie z substancjami i mieszaninami oraz ich magazynowanie

- **Sposób obchodzenia się:**
- **7.1. Środki ostrożności dotyczące bezpiecznego postępowania**
Składować w dobrze zamkniętych beczkach chłodnych i suchych.
Chronić przed gorącem i bezpośrednim nasławianiem słonecznym.
- **Wskazówki dla ochrony przeciwpożarowej i przeciwybuchowej:**
Źródła zapłonu trzymać z daleka - nie palić tytoniu.
Chronić przed gorącem.
- **7.2. Warunki bezpiecznego magazynowania, łącznie z informacjami dotyczącymi wszelkich wzajemnych niezgodności**
- **Składowanie:**
- **Wymagania w stosunku do pomieszczeń składowych i zbiorników:**
Przechowywać w chłodnym miejscu.
Przechowywać tylko w oryginalnych opakowaniach.
- **Wskazówki odnośnie wspólnego składowania:**
Nie składować w styczności ze środkami utleniającymi.
Nie składować wspólnie z kwasami.
Nie składować wspólnie z alkaliami (ługami).
- **Dalsze wskazówki odnośnie warunków składowania:**
Chronić przed mrozem.
Składować w dobrze zamkniętych pojemnikach w chłodnym i suchym miejscu.
- **7.3. Szczególne zastosowanie(-a) końcowe** Brak dostępnych dalszych istotnych danych

SEKCJA 8: Kontrola narażenia/środki ochrony indywidualnej

- **Dodatkowe wskazówki dla wykonania urządzeń technicznych:**
Brak dalszych danych, patrz sekcja 7.
- **8.1. Parametry dotyczące kontroli**

· **Składniki wraz z kontrolowanymi wartościami granicznymi zależnymi od miejsca pracy:**

107-21-1 etano-1,2-diol

NDS	NDSch: 50 mg/m ³
	NDS: 15 mg/m ³

- **8.2. Kontrola narażenia**
- **Osobiste wyposażenie ochronne:**
- **Ogólne środki ochrony i higieny:**
Unikać styczności z oczami i skórą.
Myć ręce przed przerwą i przed końcem pracy.
Podczas pracy nie jeść, nie pić, nie palić, nie zażywać tabaki.
- **Ochrona dróg oddechowych:** Zalecana ochrona dróg oddechowych.

(ciąg dalszy na stronie 4)

Karta charakterystyki Zgodnie z 1907/2006/WE, Artykuł 31

Data druku: 15.05.2015

Numer wersji 1

Aktualizacja: 15.05.2015

Nazwa handlowa: TYTAN PROFESSIONAL AKRYL SZPACHLOWY SZYBKI

(ciąg dalszy od strony 3)

· **Ochrona rąk:**

Rękawice ochronne.

Materiał, z którego wykonane są rękawice musi być nieprzepuszczalny i odporny na działanie produktu / substancji / preparatu.

Wybór materiału na rękawice ochronne przy uwzględnieniu czasów przebicia, szybkości przenikania i degradacji.

· **Materiał, z którego wykonane są rękawice**

Wybór odpowiednich rękawic nie zależy tylko od materiału, lecz także od innych cech jakościowych i zmienia się w zależności od producenta. Ponieważ produkt jest preparatem składającym się z kilku substancji, to odporności materiałów, z których wykonano rękawice nie można wcześniej wyliczyć i dlatego też musi być ona sprawdzona przed zastosowaniem.

· **Czas penetracji dla materiału, z którego wykonane są rękawice**

Od producenta rękawic należy uzyskać informację na temat dokładnego czasu przebicia i go przestrzegać.

· **Ochrona oczu:**

Okulary ochronne

· **Ochrona ciała:** Robocza odzież ochronna

SEKCJA 9: Właściwości fizyczne i chemiczne

· **9.1. Informacje na temat podstawowych właściwości fizycznych i chemicznych**

· **Ogólne dane**

· **Wygląd:**

Forma: W postaci pasty

Kolor: Biały

· **Zapach:** Charakterystyczny

· **Wartość pH:** 8,5

· **Zmiana stanu**

Temperatura wrzenia/ Zakres wrzenia: Nie jest określony.

· **Temperatura zapłonu:** Nie nadający się do zastosowania.

· **Samozapłon:** Produkt nie jest samozapalny.

· **Niebezpieczeństwo wybuchu:** Produkt nie grozi wybuchem.

· **Gęstość w 20 °C:** 1,58 ± 0,02 g/cm³

· **Rozpuszczalność w/ mieszalność z**

Woda: W pełni mieszalny.

· **9.2. Inne informacje** Brak dostępnych dalszych istotnych danych

(ciąg dalszy na stronie 5)

Karta charakterystyki Zgodnie z 1907/2006/WE, Artykuł 31

Data druku: 15.05.2015

Numer wersji 1

Aktualizacja: 15.05.2015

Nazwa handlowa: TYTAN PROFESSIONAL AKRYL SZPACHLOWY SZYBKI

(ciąg dalszy od strony 4)

SEKCJA 10: Stabilność i reaktywność

- **10.1. Reaktywność**
- **10.2. Stabilność chemiczna**
- **Rozkład termiczny/ warunki których należy unikać:**
Brak rozkładu przy składowaniu i obchodzeniu się zgodnie z przeznaczeniem.
- **10.3. Możliwość występowania niebezpiecznych reakcji** Reakcje niebezpieczne nie są znane.
- **10.4. Warunki, których należy unikać** Brak dostępnych dalszych istotnych danych
- **10.5. Materiały niezgodne:** Brak dostępnych dalszych istotnych danych
- **10.6. Niebezpieczne produkty rozkładu:** Niebezpieczne produkty rozkładu nie są znane.

SEKCJA 11: Informacje toksykologiczne

- **11.1. Informacje dotyczące skutków toksykologicznych**
- **Ostra toksyczność:**

- **Istotne sklasyfikowane wartości LD/LC50:**

68131-39-5 Alkohole, C12-C15, etoksylovane

Ustne	LD50	2000 mg/kg (szczur)
-------	------	---------------------

107-21-1 etano-1,2-diol

Ustne	LD50	7712 mg/kg (szczur)
-------	------	---------------------

Skórne	LD50	3500 mg/kg (królik)
--------	------	---------------------

- **Pierwotne działanie drażniące: Działanie Gatunek Metoda:**
- **na skórze:** Brak działania drażniącego.
- **w oku:** Brak działania drażniącego.
- **Uczulanie:** Żadne działanie uczulające nie jest znane.
- **Dodatkowe wskazówki toksykologiczne:**
Produkt nie musi być oznakowany na podstawie ogólnych wytycznych klasyfikacji Wspólnoty Europejskiej dotyczących receptur, wersja ostatnia.
Zgodnie z naszymi doświadczeniami i posiadanymi przez nas informacjami przy prawidłowym i zgodnym z przeznaczeniem użytkowaniu produktu nie powoduje on żadnych skutków szkodliwych dla zdrowia.

SEKCJA 12: Informacje ekologiczne

- **12.1. Toksyczność**

- **Toksyczność wodna:**

68131-39-5 Alkohole, C12-C15, etoksylovane

EC50	0,7 mg/l (Algi)
------	-----------------

	1,4 mg/l (dafnie)
--	-------------------

LC50	3,6 mg/l (ryby)
------	-----------------

107-21-1 etano-1,2-diol

EC50	6500 mg/l (Algi)
------	------------------

	13900 mg/l (dafnie)
--	---------------------

LC50	72860 mg/l (ryby)
------	-------------------

- **12.2. Trwałość i zdolność do rozkładu** Brak dostępnych dalszych istotnych danych
- **Zachowanie się w obszarach środowiska:**
- **12.3. Zdolność do bioakumulacji** Brak dostępnych dalszych istotnych danych
- **12.4. Mobilność w glebie** Brak dostępnych dalszych istotnych danych

(ciąg dalszy na stronie 6)

Karta charakterystyki

Zgodnie z 1907/2006/WE, Artykuł 31

Data druku: 15.05.2015

Numer wersji 1

Aktualizacja: 15.05.2015

Nazwa handlowa: TYTAN PROFESSIONAL AKRYL SZPACHLOWY SZYBKI

(ciąg dalszy od strony 5)

- **Dalsze wskazówki ekologiczne:**
- **Wskazówki ogólne:**
 Klasa szkodliwości dla wody 1 (samookreślenie): w ograniczonym stopniu szkodliwy dla wody
 Nie dopuścić do przedostania się w stanie nierozcieńczonym lub w dużych ilościach do wód gruntowych, wód powierzchniowych bądź do kanalizacji.
- **12.5. Wyniki oceny właściwości PBT i vPvB**
- **PBT:** Nie dotyczy.
- **vPvB:** Nie dotyczy.
- **12.6. Inne szkodliwe skutki działania** Brak dostępnych dalszych istotnych danych

SEKCJA 13: Postępowanie z odpadami

- **13.1. Metody unieszkodliwiania odpadów**
- **Zalecenie:** Usuwać zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- **Opakowania nieoczyszczone:**
- **Zalecenie:** Usuwanie zgodnie z lokalnymi przepisami (patrz sekcja 15.).

SEKCJA 14: Informacje dotyczące transportu

· 14.1. Numer UN (numer ONZ) · ADR, ADN, IMDG, IATA	Produkt nie klasyfikowany jako niebezpieczny
· 14.2. Prawidłowa nazwa przewozowa UN · ADR, ADN, IMDG, IATA	Produkt nie klasyfikowany jako niebezpieczny
· 14.3. Klasa(-y) zagrożenia w transporcie · ADR, ADN, IMDG, IATA · Klasa	Produkt nie klasyfikowany jako niebezpieczny
· 14.4. Grupa pakowania · ADR, IMDG, IATA	Produkt nie klasyfikowany jako niebezpieczny
· 14.5. Zagrożenia dla środowiska: · Zanieczyszczenia morskie:	Nie.
· 14.6. Szczególne środki ostrożności dla użytkowników	Nie nadający się do zastosowania.
· 14.7. Transport luzem zgodnie z załącznikiem II do konwencji MARPOL 73/78 i kodeksem IBC	Nie nadający się do zastosowania.
· UN "Model Regulation":	-

SEKCJA 15: Informacje dotyczące przepisów prawnych

- **15.1. Przepisy prawne dotyczące bezpieczeństwa, zdrowia i ochrony środowiska specyficzne dla substancji i mieszaniny**
- **Przepisy poszczególnych krajów:**
 - a) Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. Nr 63, poz. 322 wraz z późn. zm.).
 - b) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 sierpnia 2012 r. w sprawie kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji chemicznych i ich mieszanin (Dz.U. 2012 nr 0 poz. 1018 wraz z późn. zm.).
 - c) Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla

(ciąg dalszy na stronie 7)

Karta charakterystyki
Zgodnie z 1907/2006/WE, Artykuł 31

Data druku: 15.05.2015

Numer wersji 1

Aktualizacja: 15.05.2015

Nazwa handlowa: TYTAN PROFESSIONAL AKRYL SZPACHLOWY SZYBKI

(ciąg dalszy od strony 6)

środków ochrony indywidualnej (Dz.U. 2005 nr 259 poz. 2173).

d) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2012 r. w sprawie oznakowania opakowań substancji niebezpiecznych i mieszanin niebezpiecznych oraz niektórych mieszanin (Dz.U. 2012 nr 0 poz. 445).

e) Rozporządzenie MPIPŚ z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833 wraz z późn. zm.).

f) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 33, poz. 166).

g) Oświadczenie Rządowe z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy Europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (Dz. U. Nr 110, poz. 641).

h) Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. 2013 poz. 21) z późn. zm.

i) Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz.U. 2013 nr 0 poz. 888).

j) 2008/98/WE Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy, wraz z późn. zm.

k) Rozporządzenie MOŚ z 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).

l) Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla środków ochrony indywidualnej (Dz. U. Nr 259, poz. 2173).

m) 1907/2006/WE Rozporządzenie w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowania ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające Rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywę Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE wraz z późn. zm.

n) 1272/2008/WE Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające dyrektywę 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 wraz z późn. zm.

o) 94/62/WE Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 1994 r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych, wraz z późn. zm.

p) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. 2006 nr 137 poz. 984).

r) Ustawa z dnia 11 maja 2001r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz.U.01.63.638) z późniejszymi zmianami.

s) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U.01.112.1206).

t) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 czerwca 2014 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz.U. 2014 nr 0 poz. 817).

· Ocena bezpieczeństwa chemicznego:

Ocena Bezpieczeństwa Chemicznego nie została przeprowadzona.

SEKCJA 16: Inne informacje

Dane opierają się na dzisiejszym stanie naszej wiedzy, nie określają jednak w sposób ostateczny właściwości produkcyjnych i nie mogą być uzasadnieniem prawomocnych umów.

· Odnośne zwroty

H302 Działa szkodliwie po połknięciu.

H373 Może powodować uszkodzenie narządów poprzez długotrwałe lub narażenie powtarzane.

H400 Działa bardzo toksycznie na organizmy wodne.

R22 Działa szkodliwie po połknięciu.

· Skróty i akronimy:

ADR: Accord européen sur le transport des marchandises dangereuses par Route (European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road)

IMDG: International Maritime Code for Dangerous Goods

IATA: International Air Transport Association

GHS: Globally Harmonised System of Classification and Labelling of Chemicals

EINECS: European Inventory of Existing Commercial Chemical Substances

ELINCS: European List of Notified Chemical Substances

CAS: Chemical Abstracts Service (division of the American Chemical Society)

LC50: Lethal concentration, 50 percent

LD50: Lethal dose, 50 percent

(ciąg dalszy na stronie 8)

Karta charakterystyki
Zgodnie z 1907/2006/WE, Artykuł 31

Data druku: 15.05.2015

Numer wersji 1

Aktualizacja: 15.05.2015

Nazwa handlowa: TYTAN PROFESSIONAL AKRYL SZPACHLOWY SZYBKI

Acute Tox. 4: Acute toxicity, Hazard Category 4
STOT RE 2: Specific target organ toxicity - Repeated exposure, Hazard Category 2
Aquatic Acute 1: Hazardous to the aquatic environment - AcuteHazard, Category 1

(ciąg dalszy od strony 7)